

Mottagare
Socialnämnden

Remiss. Stärkt stöd till anhöriga, Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60)

Förslag till beslut

Socialnämnden godkänner föreslaget yttrande gällande Stärkt stöd till anhöriga, ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60) och sänder det som sitt remissvar till Socialdepartementet.

Sammanfattning

Gotlands kommun har av Socialdepartementet blivit utsedd som remissinstans för betänkandet Stärkt stöd till anhöriga Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga, SOU 2024:60.

Utredningen syftar till att stärka stödet till anhöriga på en generell nivå men syftar även till att förbättra tillgången till stöd och göra det mer enhetligt över landet. Av utredningens förslag framgår även ett förstärkt barnrättsperspektiv som syftar till att säkerställa att även barn som är anhöriga får det stöd som de har behov av.

Utredningens förslag är

- att socialnämnden ska erbjuda en anhörigkontakt till anhöriga som behöver särskilt stöd,
- att det direkta stödet till anhöriga förtydligas i socialtjänstlagen,
- att stödet till barn som är anhöriga förtydligas både inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården,
- vissa åtgärder som ska öka kunskaperna om hur barn, som är anhöriga, kan uppmärksammas när socialtjänstens handlägger ärenden och i hälso- och sjukvårdens verksamheter,
- att barn som är anhöriga inkluderas i den nationella anhörigstrategin.

Konsekvenser av förslaget förväntas vara att vissa kommuner kommer behöva skapa nya funktioner eller anpassa befintliga roller som anhörigkonsulenter, att de utökade åtagandena innebär en kostnadsökning som ska täckas enligt finansieringsprincipen, att kommunerna behöver utveckla nya stödinsatser för målgruppen barn som anhöriga samt att förslaget innebär viss inskränkning i det kommunala självstyret.

Region Gotlands socialförvaltning lämnar ett positivt remissyttrande med

kommentar om att kostnadsberäkningarna för förslagen är osäkra på sikt och behöver beaktas i kommunernas omställning.

Ärendebeskrivning

Socialnämnden ska erbjuda en anhörigkontakt för anhöriga med ett särskilt behov av stöd
Utredningen föreslår en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som ger socialnämnden en skyldighet att erbjuda en anhörigkontakt till anhöriga med ett särskilt behov av stöd. Vissa anhöriga har en särskilt svår situation som de kan uppleva som komplex och betungande. Det kan bero på den specifika situation som uppstått, men också på den anhöriges egen förmåga att hantera situationen. Dessa anhöriga kan då ha ett mer omfattande behov av ett individuellt utformat stöd i form av information, vägledning och stöd med att planera. Utredningen bedömer därför att socialnämnden i dessa fall ska erbjuda en anhörigkontakt i syfte att underlätta för den anhörige och stärka dennes förutsättningar att på egen hand hantera situationen. Förslaget förväntas leda till vuxna anhöriga med ett särskilt behov av stöd får en mer ändamålsenlig hjälp och att det stödet blir mer likvärdigt över landet.

Förtydligande av det direkta stödet till anhöriga i socialtjänstlagen

Utredningen föreslår att socialtjänstlagens nuvarande bestämmelse om stöd till anhöriga i 5 kap. 10 § SoL förtydligas. Det ska framgå av bestämmelsen att anhöriga även ska erbjudas information och vägledning, utöver annat stöd. Utredningen bedömer att det direkta stödet till anhöriga behöver bli mer likvärdigt, och nå ut till fler anhöriga. Stödet till barn som är anhöriga förtydligas genom en ny bestämmelse i socialtjänstlagen.

Övriga förslag avseende barn som är anhöriga

Utredningen lämnar även förslag som ska öka kunskaperna om hur barn som är anhöriga kan uppmärksammas inom ramen för socialtjänstens ärendehandläggning och föreslår även att barn som är anhöriga inkluderas i den nationella anhörigstrategin.

Utökat stöd till stödlinjer för anhöriga

Det finns ett stort antal stödlinjer som drivs av organisationer inom civilsamhället. De flesta utgår från den problematik den anhöriges närstående har. Anhöriga kontaktar i hög utsträckning denna typ av stödlinjer för att få svar på frågor eller annat stöd i sin situation. Utredningen har valt att inte föreslå en ny stödlinje för anhöriga som är öppen dygnet runt. Det beror främst på att utredningen inte bedömer att det vore ändamålsenligt att inrätta en ny stödlinje för enbart anhöriga som är öppet dygnet runt. Utredningen föreslår i stället att befintliga stödlinjer som riktar sig till anhöriga får ett ökat ekonomiskt stöd. Utredningen ser även behov av en informationsportal för anhöriga bör inrättas. Anhöriga ofta har ett stort behov av information och vägledning och det finns mycket relevant information att hämta hos offentliga aktörer, men även från civilsamhällets organisationer. Det kan dock vara svårt

att överblicka all information och anhöriga behöver på ett enkelt sätt hitta relevant information.

Kostnader och samhällsekonomiska konsekvenser

Förslagen till lagändringar beräknas medföra ökade kostnader för kommuner med sammanlagt 250 000 000 kronor per år. Enligt den så kallade finansieringsprincipen ska staten ersätta kommuner med motsvarande belopp.

Inskränkning av det kommunala självstyret

De föreslagna ändringarna i lagstiftningen innebär en viss inskränkning i det kommunala självstyret då kravet att erbjuda en anhörigkontakt blir en ny skyldighet för kommunerna att erbjuda en sådan insats. Utredningen bedömer dock att inskränkningen är motiverad för att säkerställa att anhöriga som har ett särskilt behov av stöd kan få ett individanpassat och personligt stöd i form av en anhörigkontakt. Utredningens bedömning är således att inskränkningen är proportionerlig och nödvändig för att säkerställa ett likvärdigt anhörigstöd i hela landet.

Bedömning

Den samlade bedömningen är att föreslagna åtgärder kommer att bidra till att dels stärka stödet till anhöriga på en generell nivå och dels att förbättra tillgången till stöd. Föreslagna ändringar kommer även sannolikt att bidra till att stöd till anhöriga blir mer enhetligt över landet vilket bidrar till jämlikhet, då anhöriga ges lika möjligheter och behandlas likvärdigt. Av utredningens förslag framgår även ett förstärkt barnrättsperspektiv som syftar till att säkerställa att även barn som är anhöriga får det stöd som de har behov av vilket är i enlighet med Barnkonventionen.

De konsekvenser som beskrivs i form av ökade kostnader bedöms vara övergående och kommer att kompenseras ekonomiskt genom finansieringsprincipen. Inskränkningarna i det kommunala självstyret bedöms rimlig i förhållande till föreslagna förändringar.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Socialförvaltningen daterad 2024-10-23

Yttrande Stärkt stöd till anhöriga, ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60), daterat 2024-12-06

Remiss från Socialdepartementet Stärkt stöd till anhöriga, ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60) inkom 2024-10-07

Socialförvaltningen

Marica Gardell
Socialdirektör

Skickas till

Socialdepartementet

Öystein Berge, Kvalitetschef Socialförvaltningen